

SYSTEM FINANSOWY

System powiązanych ze sobą reguł, instrumentów i instytucji, umożliwiających przepływy pieniężne pomiędzy podmiotami funkcjonującymi w gospodarce.

Podstawowe pojęcie → PIENIĄDZ

Podstawowe elementy → REGUŁY, INSTYTUCJE, INSTRUMENTY

SYSTEM FINANSOWY

Funkcje systemu finansowego to np:

- Transfer kapitału
- Zapewnienie płynności (rozumianej jako łatwość zamiany składnika aktywów na kapitał)
- Zapewnienie informacji
- Rozliczanie transakcji
- Umożliwienie zarządzania ryzykiem

SYSTEM FINANSOWY

Dwa główne segmenty systemu finansowego

- **Publiczny system finansowy**
- **Rynkowy system finansowy**

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY – NORMY PRAWNE

Źródła prawa finansowego:

- ☐ Konstytucja RP
- ☐ Ustawy
- ☐ Rozporządzenia
- ☐ Akty prawa miejscowego

Preambuła

II Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela

IV Sejm i Senat

VI Rada Ministrów i administracja rządowa

VIII Sądy i Trybunały

X Finanse publiczne

XII Zmiana Konstytucji

I Rzeczpospolita

III Źródła prawa

V Prezydent RP

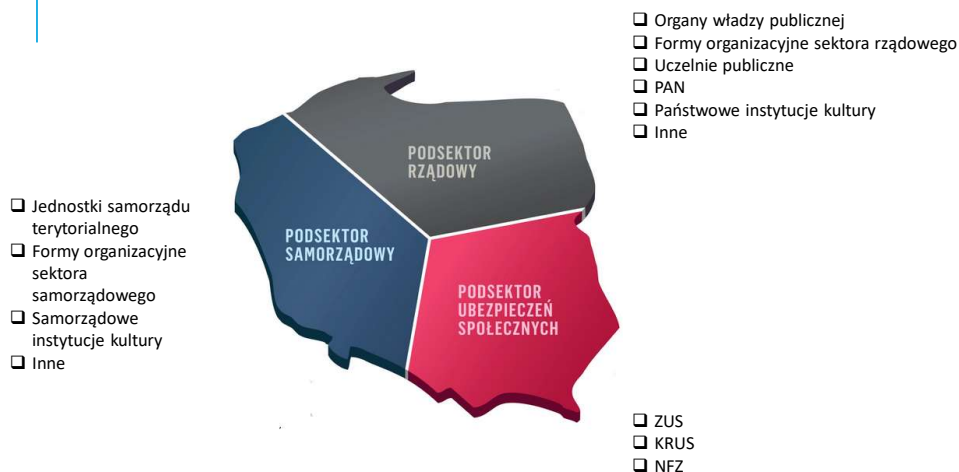
VII Samorząd terytorialny

IX Organy kontroli państwowej i ochrony prawa

XI Stany nadzwyczajne

XIII Przepisy przejściowe i końcowe

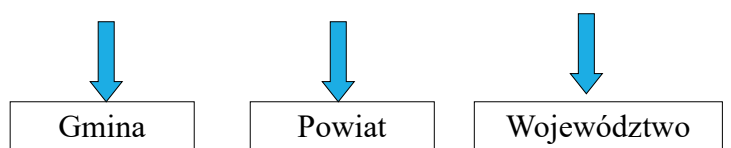
PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY – ZAKRES PODMIOTOWY -POLSKA

Podmioty zaliczane do sektora finansów publicznych (SFP) są wymienione w ustawie o finansach publicznych.

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY – ZAKRES PODMIOTOWY - POLSKA

Jednostki samorządu terytorialnego

Wspólnota samorządowa oraz odpowiednie terytorium

1.01.1999

Rada gminy
Wójt, burmistrz,
prezydent miasta

Rada powiatu
Zarząd powiatu
Starosta

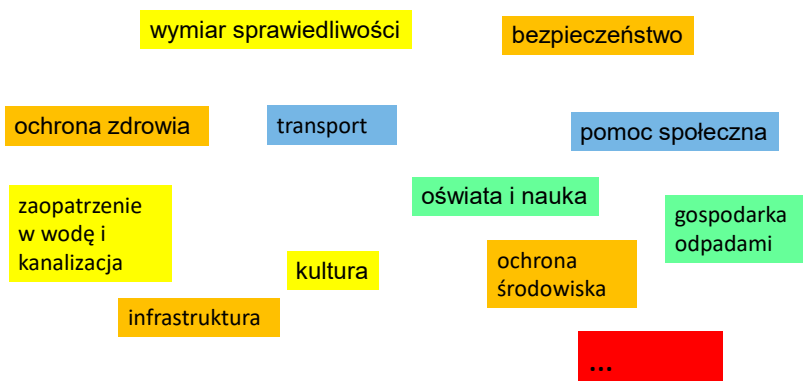
Sejmik województwa
Zarząd województwa
Marszałek

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY – ZAKRES PODMIOTOWY - POLSKA

<https://www.youtube.com/watch?v=BwVV4n7Ki6k>

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY – USŁUGI PUBLICZNE

Jakie powinny być usługi publiczne?

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY – USŁUGI PUBLICZNE

Co podmioty sektora publicznego **muszą** robić?

Dostarczać usługi, których obywatele nie mogą nabyć sami, a które są im niezbędne np.

- Gwarantować bezpieczeństwo
- Prowadzić politykę zagraniczną
- Stanowić i egzekwować prawo

Źródło: Materiały ze strony: <https://slideplayer.pl/slide/10238648/>

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY – USŁUGI PUBLICZNE

Co podmioty sektora publicznego **mogą** robić?

Dostarczać dobra, które przynoszą korzyści społeczeństwu np.:

- Infrastruktura
- Badania profilaktyczne

Źródło: Materiały ze strony: <https://slideplayer.pl/slide/10238648/>

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY – ZAKRES PRZEDMIOTOWY - POLSKA

Finanse publiczne obejmują procesy związane z wpływem środków publicznych oraz ich rozdysponowaniem, a w szczególności:

1. gromadzenie **środków publicznych**
2. **wydatkowanie** środków publicznych
3. finansowanie **potrzeb pożyczkowych** budżetu państwa
4. zarządzanie **środkami publicznymi**
5. zarządzanie **długiem publicznym**

Środki publiczne wpływające do budżetu państwa

Dochody publiczne

1. Dochody podatkowe	370 261 752
1.1. Podatek od towarów i usług	184 551 929
1.2. Podatek akcyzowy	71 787 252
1.3. Podatek od gier	2 337 873
1.4. Podatek dochodowy od osób prawnych	41 293 051
1.5. Podatek dochodowy od osób fizycznych	63 797 444
1.6. Podatek od wydobycia niektórych kopalin	1 672 113
1.7. Podatek od niektórych instytucji finansowych	4 822 113
2. Dochody niepodatkowe	47 401 895

(Dane za rok 2020, w tys. zł)

Środki ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi

Przychody

Zaciągnięte pożyczki

Sprzedane papiery wartościowe

Splątane pożyczki

Prywatyzacja majątku

ZOBACZ, ILE PODATKÓW I SKŁADEK ZABIERA PAŃSTWO MIESIĘCZNIE

Podatki:
3 392
zł

Podatki i składki pobierane od dochodu:

- Fundusz Pracy **171 zł**
- Fund. Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych **7 zł**
- Składka wypadkowa **116 zł**
- Składka emerytalna **1 360 zł**
- Składka rentowa **557 zł**
- Składka chorobowa **171 zł**
- NFZ **541 zł**
- PIT **470 zł**

Wyczerpanie dotyczy osoby zatrudnionej na umowę o pracę. Powyższe dane to składki płacone zarówno przez Ciebie, jak i przez Twojego pracodawcę przed wypłatą wynagrodzenia.

5 000

100 zł

20 000 zł

[Źródło: SprawdzPodatki.pl](http://SprawdzPodatki.pl)

ZOBACZ, ILE PODATKÓW I SKŁADEK ZABIERA PAŃSTWO MIESIĘCZNIE

Podatki:
7 863
zł

Podatki i składki pobierane od dochodu:

- Fundusz Pracy **370 zł**
- Fund. Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych **15 zł**
- Składka wypadkowa **252 zł**
- Składka emerytalna **2 551 zł**
- Składka rentowa **1 045 zł**
- Składka chorobowa **370 zł**
- NFZ **1 193 zł**
- PIT **2 066 zł**

Wyczerpanie dotyczy osoby zatrudnionej na umowę o pracę. Powyższe dane to składki płacone zarówno przez Ciebie, jak i przez Twojego pracodawcę przed wypłatą wynagrodzenia.

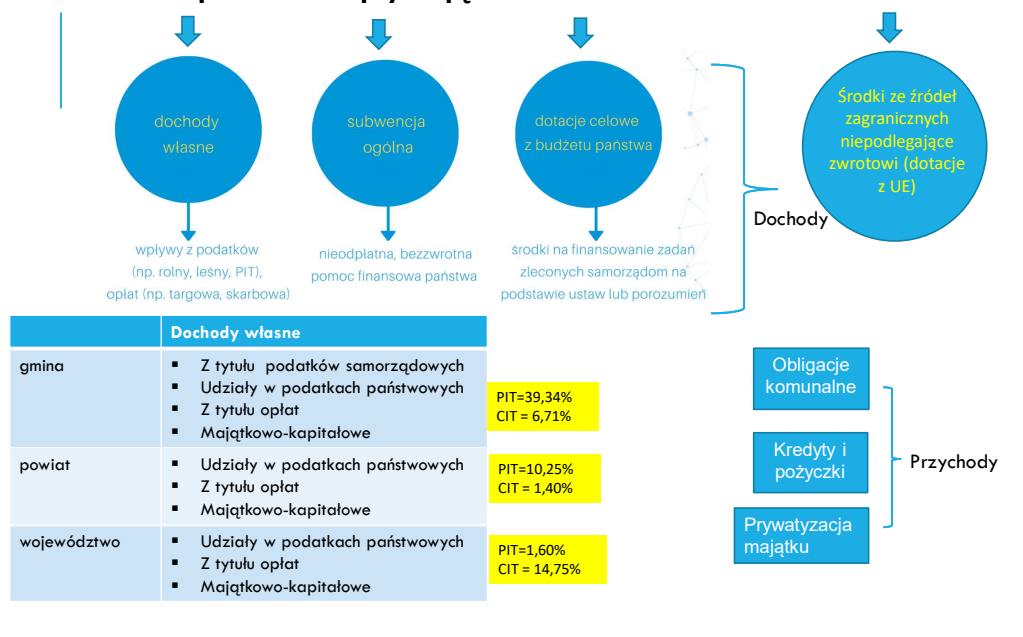
10 000

100 zł

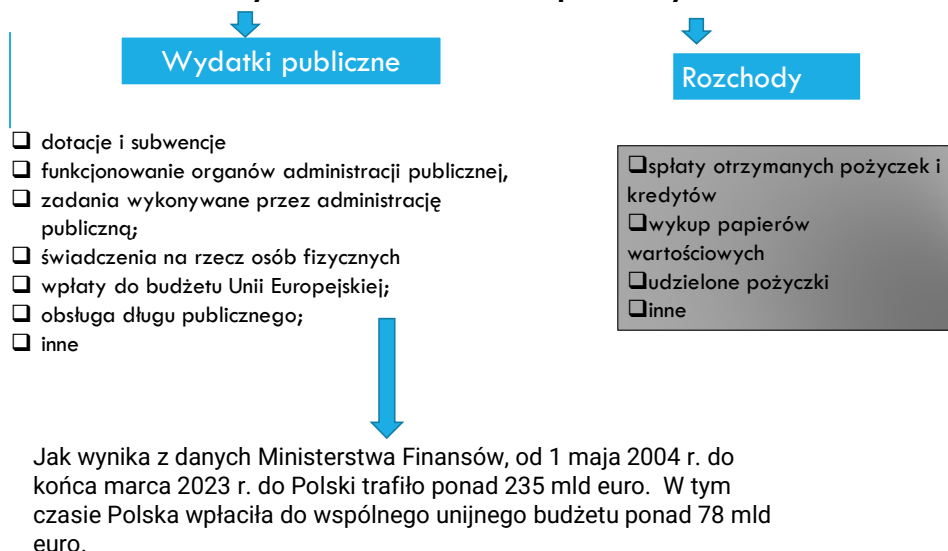
20 000 zł

[Źródło: SprawdzPodatki.pl](http://SprawdzPodatki.pl)

Środki publiczne wpływające do budżetu JST

Wydatkowanie środków publicznych

<div> <div> <div>FOR</div> <div>FORUM OBYWATELA ROZWOJU</div> </div> <div> Zestawienie wydatków publicznych (rządowe, samorządowe, z ubezpieczeń społecznych) </div> </div>	
RACHUNEK OD PAŃSTWA Rzeczpospolita Polska za wydatki w roku 2022	
USŁUGA	CENA NA 1 MIESZKAŃCA
Emerytury z ZUS	5 611 zł
Emerytury z KRUS	349 zł
Renty z ZUS i KRUS	1 354 zł
Emerytury żołnierzy, policjantów i pozostałych służb mundurowych, sędziów i prokuratorów	632 zł
Dodatki do rent i emerytur, dodatki pielęgnacyjne, zasiłki chorobowe itp.	1 142 zł
Przedszkola, podstawówki i szkoły średnie	2 812 zł
Szkolnictwo wyższe i nauka	744 zł
Ochrona zdrowia	4 195 zł
Pomoc społeczna, wsparcie dla bezrobotnych	2 688 zł
Rodzina 500+	1 082 zł
Trzynaste i czternaste emerytury	643 zł
Drogi krajowe	486 zł
Drogi samorządowe	834 zł
Pozostałe wydatki na transport	521 zł
Kolej i tory	429 zł
Wojsko	1 648 zł
Policja, straż pożarna, straż graniczna, SOP, ABW, AW i CBA ..	626 zł
Sądy i więzienia	461 zł
Administracja rządowa	887 zł
Administracja samorządowa	886 zł
Administracja ZUS, KRUS i NFZ	182 zł
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	78 zł
Ochrona środowiska	1 097 zł
Rolnictwo, leśnictwo i rybolówstwo bez środków UE	436 zł
Kultura	396 zł
Sport i wypoczynek	251 zł
Składka do budżetu UE	935 zł
Inne	2 975 zł
Koszt obsługi długu publicznego	1 437 zł
Całkowite wydatki	35 818 zł
Na jednego pracującego: 79 381 zł	

Margaret Thatcher:

„Jeśli państwo chce wydać więcej, musi albo pożyczyć oszczędności od ludzi, albo silniej ich opodatkować. Nie ma czegoś takiego jak pieniądze publiczne, są tylko pieniądze podatników”.

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY- PLANY FINANSOWE

Co to jest budżet państwa/JST?

Koncepcja 1: Worek bez dna

Konsekwencje: Można z niego obdarować jednych bez szkody dla innych

Koncepcja 2: Portfel

Konsekwencje: Można z niego wyjąć tylko tyle, ile się do niego włoży, stąd to, co się chce dać jednym trzeba zabrać innym

Źródło: Materiały ze strony: <https://slideplayer.pl/slide/10238648/>

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY- PLANY FINANSOWE

Plany finansowe Państwa

Budżet Państwa

- uchwalany przez Sejm w formie **ustawy budżetowej** (art. 219 Konstytucji RP)
- Ustawa budżetowa jest podstawą gospodarki finansowej państwa w danym roku budżetowym.

Wieloletni Plan Finansowy Państwa

- uchwalany przez Radę Ministrów
- obejmuje 4 lata budżetowe
- jest prognozą kroczącą

W dniu 25 kwietnia 2023 r. Rada Ministrów przyjęła Wieloletni Plan Finansowy Państwa na lata 2023-2026.

<https://www.gov.pl/web/finanse/wieloletni-plan-finansowy-panstwa>

Plany finansowe JST

Budżet JST

- uchwalany przez organ stanowiący JST w formie uchwały budżetowej
- Uchwała budżetowa jest podstawą gospodarki finansowej JST w danym roku budżetowym

Wieloletnia Prognoza Finansowa

- Uchwalany przez organ stanowiący JST
- Obejmuje okres roku budżetowego oraz co najmniej trzech kolejnych lat budżetowych
- Jest prognozą kroczącą

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY- WYNIK SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH (SFP) ORAZ SEKTORA INSTYTUCJI RZĄDOWYCH I SAMORZĄDOWYCH (GG)

Różnica między **dochodami publicznymi a wydatkami publicznymi** ustalona dla danego okresu rozliczeniowego stanowi odpowiednio **nadwyżkę** albo **deficyt sektora finansów publicznych (UFP)**

Wynik sektora instytucji rządowych i samorządowych (GG) - obliczany zgodnie z metodologią UE, uwzględnia różnicę między dochodami a wydatkami określonych podmiotów, których działanie jest finansowane ze środków publicznych.

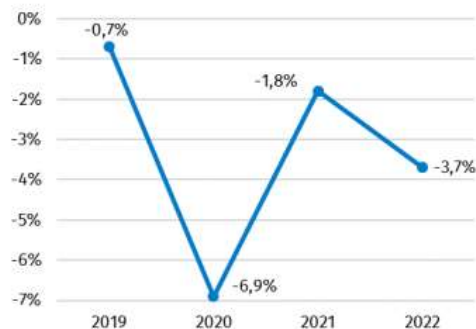
PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY- WYNIK SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH (SFP) ORAZ SEKTORA INSTYTUCJI RZĄDOWYCH I SAMORZĄDOWYCH (GG)

Przykłady instytucji, które nie są w sektorze finansów publicznych, ale są zaliczane do sektora GG:

- Krajowy Fundusz Drogowy,
- Fundusz Kolejowy,
- Fundusz Przeciwdziałania COVID-19
- Fundusz Wsparcia Kredytobiorców
- PKP PLK SA,
- Przewozy Regionalne Sp. z o.o.
- Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY- WYNIK SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH (SFP) ORAZ SEKTORA INSTYTUCJI RZĄDOWYCH I SAMORZĄDOWYCH (GG)

Wykres Deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w % PKB

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY - DŁUG PUBLICZNY

Państwowy dług publiczny (PDP) obejmuje zobowiązania **sektora finansów publicznych** z następujących tytułów:

- wyemitowanych papierów wartościowych opiewających na wierzytelności pieniężne;
- zaciągniętych kredytów i pożyczek;
- przyjętych depozytów.

Dług sektora instytucji rządowych i samorządowych (GG)

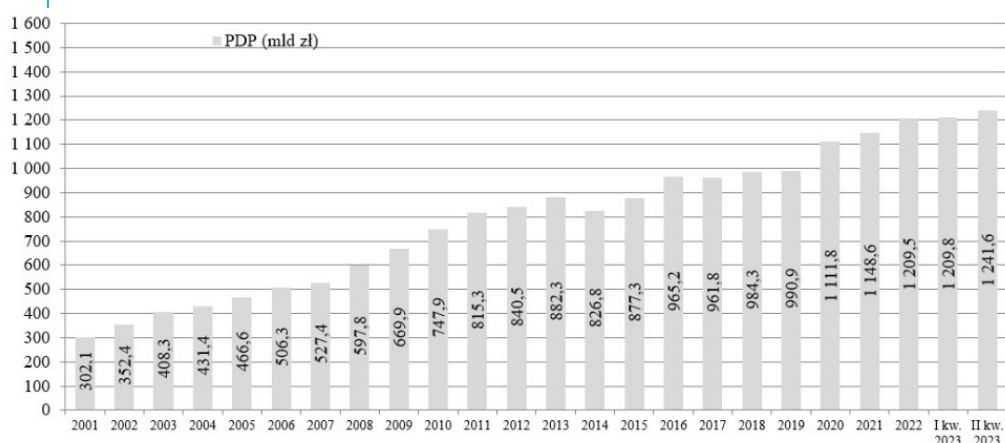
- wyliczany zgodnie z metodologią UE, obejmuje także zobowiązania innych podmiotów, których działanie jest finansowane ze środków publicznych.

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY - DŁUG PUBLICZNY

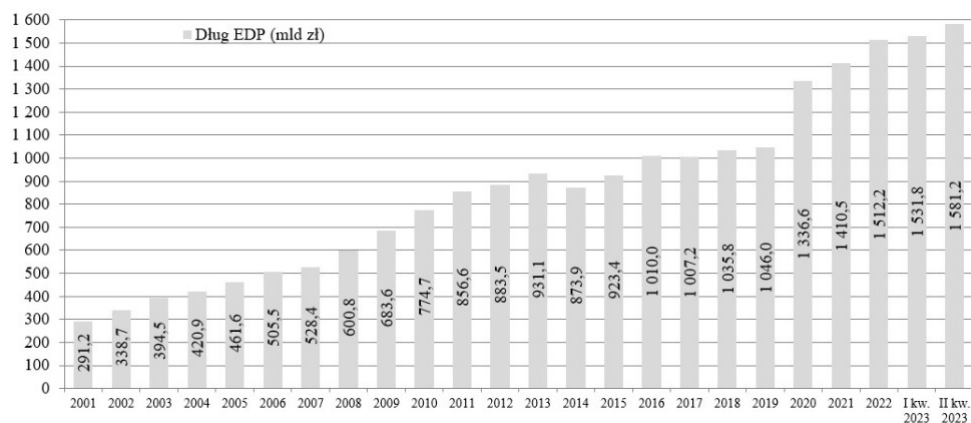
Dwie definicje długu publicznego: unijna i krajowa

- Pojęcie dług publiczny jest niejednoznaczne.
- Dług według definicji unijnej:
 - zadłużenie sektora instytucji rządowych i samorządowych (general government debt),
 - dług EDP (EDP debt),
 - dług Maastricht (Maastricht debt),
- Dług według definicji krajowej zdefiniowane w ustawie o finansach publicznych:
 - państwowy dług publiczny,
 - zadłużenie sektora finansów publicznych.

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY - PAŃSTWOWY DŁUG PUBLICZNY

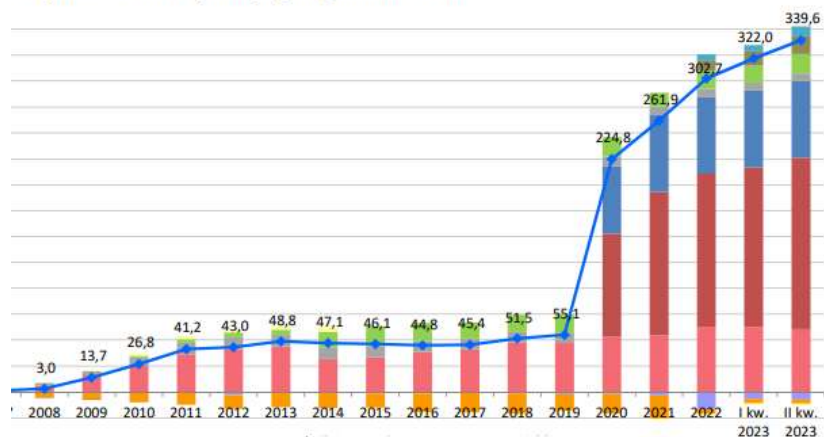

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY - DŁUG INSTYTUCJI RZĄDOWYCH I SAMORZĄDOWYCH

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY - RÓŻNICA MIĘDZY PAŃSTWOWYM DŁUGIEM PUBLICZNYM I DŁUGIEM INSTYTUCJI RZĄDOWYCH I SAMORZĄDOWYCH

Wykres Różnice pomiędzy długiem EDP a PDP (mld zł)

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY - NAJBARDZIEJ ZADŁUŻONE KRAJE ŚWIATA

Państwo	Dług publiczny (w mld dolarów)	Zadłużenie na osobę (w dolarach)
Stany Zjednoczone	28,047,286	84,625
Japonia	13,053, 658	103,735
Chiny	10,115,837	7,164
Francja	3,297,467	48,738
Włochy	3,167,165	53,467
Wielka Brytania	3,039,338	45,345

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY - RELACJA DŁUGU DO PKB

Limity zadłużenia:

➤ Konstytucja RP

Art 216 ustęp 5 „Nie wolno zaciągać pożyczek lub udzielać gwarancji i poręczeń finansowych, w następstwie których państwowy dług publiczny przekroczy 3/5 wartości rocznego produktu krajowego brutto. Sposób obliczania wartości rocznego produktu krajowego brutto oraz państwowego długu publicznego określa ustawa”

➤ Ustawa o finansach publicznych

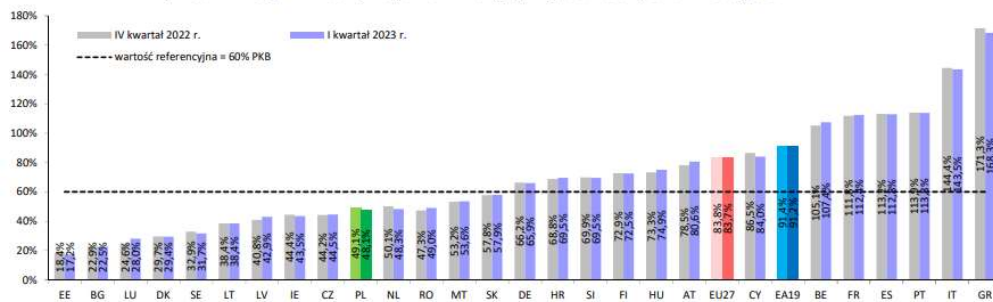
PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY - RELACJA DŁUGU DO PKB

Wykres Państwowy dług publiczny, dług EDP i dług Skarbu Państwa w relacji do PKB (stan na koniec lat)

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY - RELACJA DŁUGU (GG) DO PKB – KRAJE UE

Wykres Dług EDP Polski, krajów Unii Europejskiej oraz strefy euro w relacji do PKB

Źródło: Eurostat: Quarterly government debt, online data code: GOV_10Q_GGDEBT
Ministerstwo Finansów

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY -DŁUG PUBLICZNY W STOSUNKU DO PKB - ŚWIAT

Dług publiczny do PKB, grudzień 2022

Państwo	Relacja długu publicznego do PKB
Japonia	259
Erytrea	185,61
Grecja	193,90
Stany Zjednoczone	134,24
Portugalia	127,40
Włochy	150,80

Brunei 1,8 %

Sułtanat **Brunei** jest jednym z najuboższych, a dzięki złożom ropy, jednym z najbogatszych krajów świata. Słynie z bajkowego wręcz bogactwa sułtana oraz zupełnego braku podatków. Kraj zachwyca także dziką przyrodą - tereny w głębi lądu pokrywają w większości dziewicze lasy tropikalne.

Kuwejt 8,7%

Kuwejt jest jednym z najbogatszych i najszybciej rozwijających się krajów arabskich; główne źródło dochodów **Kuwejtu** stanowi wydobywanie i eksport ropy naftowej oraz zyski z zagranicznych lokat kapitałowych.

Japońskie zagadki makroekonomiczne, finansowe i kursowe
9 czerwca 2020, 06:14

<https://forsal.pl/artykuly/1481957,japonskie-zagadki-makroekonomiczne-finansowe-i-kursowe.html>

Czy Państwo może zbankrutować?

- Potocznie o bankructwie państwa mówimy wtedy, gdy nie jest ono w stanie terminowo spłacać swojego zadłużenia.
- Bankructwa krajów nie oznaczają ich likwidacji.
- Rządy państw mają prawo nakładania podatków, a zatem mogą spłacić zaciągnięty dług, przy czym zazwyczaj wymaga to rozłożenia tej spłaty na długi okres.
- Dlatego w odniesieniu do państw bardziej właściwym określeniem problemów z obsługą zadłużenia jest utrata płynności finansowej lub przejściowa niewypłacalność.

W ciągu ostatnich 200 lat płynność finansową straciło ponad 80 państw. Wśród nich były Niemcy, Wielka Brytania, USA oraz... Polska

Polska częściowe **bankructwo** ogłosiła 10 marca 1981 roku. Wówczas dług publiczny wynosił 50 mld dolarów. Rząd generała Wojciecha Jaruzelskiego poinformował Klub Paryski o wstrzymaniu spłat zadłużenia zagranicznego w wysokości 25,5 mld dolarów.

Islandia i Wenezuela, ale też Hiszpania - te kraje również bankrutowały.

Niechlubnymi rekordzistami są Grecy. Od 1829 roku, czyli momentu odzyskania niepodległości ponad połowę czasu grecka gospodarka spędziła w stanie bankructwa i długiej restrukturyzacji.

Źródło: Czy państwo może zbankrutować? (bezprawnik.pl)

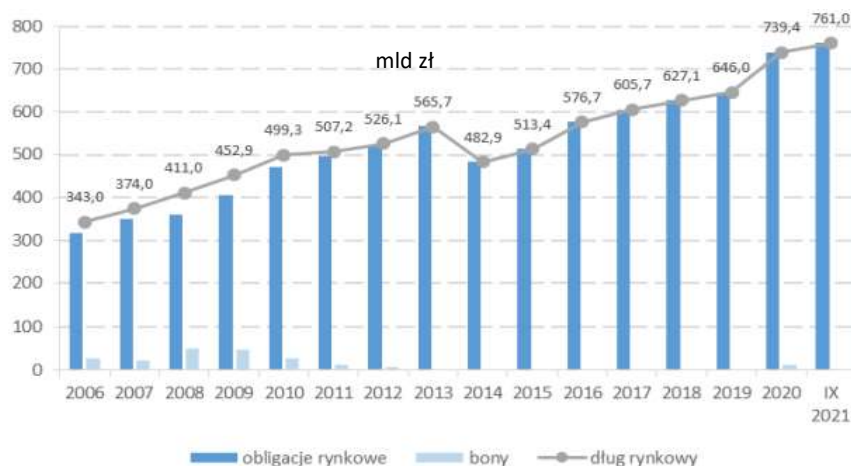
10 państw, które zbankrutowały – jak wygląda bankructwo kraju - Wiadomości - Forbes.pl

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY – PUBLICZNE INSTRUMENTY FINANSOWE

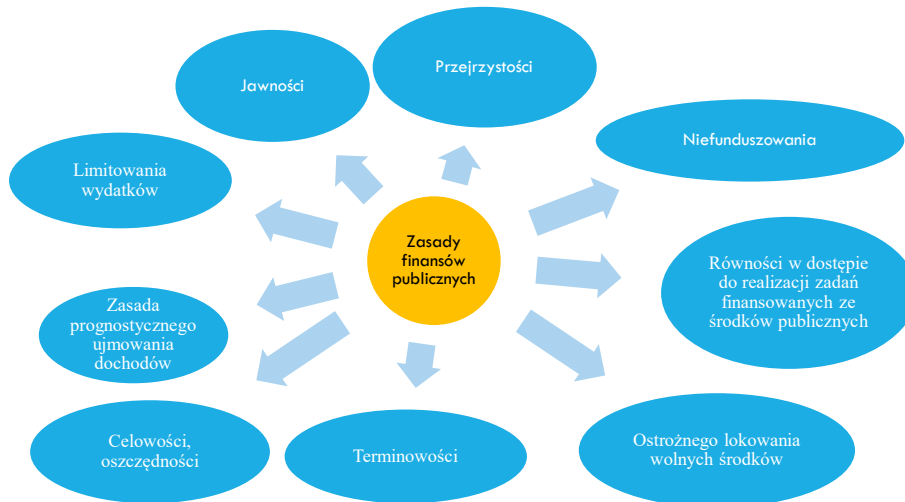
Bony skarbowe, obligacje skarbowe – instrumenty finansowe emitowane w celu pokrycia **deficytu finansów publicznych** oraz **rozkładów publicznych**. Są to instrumenty dłużne o małym ryzyku i dużej płynności.

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY – PUBLICZNE INSTRUMENTY FINANSOWE

Struktura krajowego długu rynkowego

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY- ZASADY FINANSÓW PUBLICZNYCH

PUBLICZNY SYSTEM FINANSOWY -PODSTAWOWE ZASADY ARYTMETYCZNE

- Wysokie wydatki Państwa oznaczają wysokie podatki i składki lub wysoki deficyt
- Utrzymujący się deficyt powoduje zwiększenie długu publicznego
- Rosnący dług publiczny prowadzi do zwiększenia tzw. kosztów obsługi długu czyli dalszego wzrostu wydatków Państwa

MATERIAŁY DODATKOWE — PO ANGIELSKU

Dotyczący długu

<https://www.youtube.com/watch?v=AaS3ywvuuTQ>

Dotyczący bankructwa

<https://www.youtube.com/watch?v=KlE8eFEKlz8>